

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่องปัญหาการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดผู้ศึกษานำเสนอสรุปผล การศึกษา ข้อค้นพบ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การศึกษา
2. วิธีการดำเนินการศึกษา
3. สรุปผลการศึกษา
4. อภิปรายผลการศึกษา
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษา ข้อเสนอแนะ ในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงปริมาณควบคู่กับการศึกษาเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

1.1 ผู้สูงอายุในเขตบริการองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1,140 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้เท่ากับ 296 คน โดยใช้สูตร

คำนวณหาค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการด้วยสูตร ของยามานะ และหาสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุ ตามหมู่บ้าน โดยการเทียบร้อยละ แล้วใช้หลักเกณฑ์การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1.2 คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ระดับหมู่บ้าน จำนวน 28 คน และคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพระดับตำบล จำนวน 7 คน รวมเป็น 35 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม มี 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา การอยู่อาศัย การทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ สถานภาพในสังคม การได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาต่อการจัดการบริการสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในด้านการคัดเลือกผู้รับเบี้ยยังชีพ กระบวนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2.1.2 การศึกษาเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กับคณะกรรมการคัดเลือกผู้รับ สวัสดิการเบี้ยยังชีพ ระดับหมู่บ้าน และคณะกรรมการคัดเลือก ผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ระดับ ตำบล โดยปรับปรุงจากงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดสวัสดิการเบี ยยังชีพผู้สูงอายุและระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม และแบบ สัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้การควบคุมดูแล และให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเองตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 296 คน ได้รับคืน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ผู้ศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 35 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ และใช้การพรรณนาข้อมูลเป็นค่านหลักในการนำเสนอพร้อมทั้งแสดงสถิติที่ได้ประกอบให้ชัดเจน

4.1.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.1.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ สถานภาพในสังคม การได้รับสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.1.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาการจัดการบริการสวัสดิการ เบี่ยงชีพผู้สูงอายุ

4.1.4 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดการบริการสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุในระดับหมู่บ้านและตำบล มาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แล้ววิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาปัญหาการจัดการบริการสวัสดิการเบี่ยงชีพผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษามีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย อายุเฉลี่ยเท่ากับ 60-70 ปี อายุมากที่สุด 93 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่อยู่กับคู่สมรส ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ รองลงมา ระดับประถมศึกษา การอยู่อาศัย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบุตรหลานที่บ้านของตนเอง รองลงมาพักอาศัยอยู่กับบุตรหลานที่บ้าน ของเขา การทำงานกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานมีเพียงบางส่วน ต้องทำงานเพื่อหารายได้และผู้สูงอายุส่วนน้อยที่ทำงานช่วยครอบครัวแต่ไม่มีรายได้ สถานภาพความสำคัญในชุมชน ของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในสังคม ร้อยละ 93.92 ดำรงตำแหน่งในชุมชนร้อยละ 6.08 และส่วนใหญ่มิมีบุคคลในครอบครัว ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ร้อยละ 74.66 แต่ส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่าง มีญาติพี่น้องดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ร้อยละ 61.82

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ระดับหมู่บ้านและระดับตำบลจำนวน 35 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง อายุเฉลี่ยเท่ากับ 41-45 ปี ระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษา รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น – มัธยมศึกษาตอนปลาย การดำรงตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน

2. ผลการศึกษาการดำเนินงานการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสนาภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีแนวคิดและหลักการพื้นฐานที่เน้นชุมชนเป็นฐานในการจัดสวัสดิการให้แก่คนในชุมชนของตนเอง โดยต้องการกระจายอำนาจให้ชุมชนจัดการปัญหาของตนเองแต่จากการศึกษาการดำเนินงานการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง พบว่ายังขาดกลไกการดำเนินงานในการระดมการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างแท้จริงประชาชน หรือผู้สูงอายุยังมิได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานคัดเลือกผู้รับสวัสดิการ หรือการประชาสัมพันธ์ วิธีการ แนวทางในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากรัฐ หรือผู้นำชุมชนคงจะเห็นได้จาก

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รู้ และทราบ เกี่ยวกับ โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ร้อยละ 72.64 และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีจำนวน ร้อยละ

65.20 ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามไม่ได้รับการคัดเลือก ร้อยละ 34.79 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ส่วนใหญ่จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับจำนวน 500 บาท ต่อเดือนวิธีการรับเงินเบี้ยยังชีพกลุ่มตัวอย่างจะรับเงินด้วยตนเอง ร้อยละ 82.90 และส่วนใหญ่เมื่อได้รับเบี้ยยังชีพการให้เงินกับผู้รับแทน หรือจ่ายเป็นค่ารถให้กับผู้รับแทนกลุ่มตัวอย่างไม่ได้จ่ายให้ใคร คิดเป็นร้อยละ 100.00

2.2 ความคิดเห็นต่อการจัดบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมากในการที่ควรให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.64$) และในการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ก่อน - หลัง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อลำดับการคัดเลือกเรียงตามลำดับเห็นด้วยในระดับ มาก ไป น้อย คือผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังควรรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพก่อน ($\bar{X} = 3.61$) รองลงมา ผู้สูงอายุที่มีอายุมากที่สุดในกลุ่มบ้าน ($\bar{X} = 2.58$) ผู้สูงอายุที่ยากจนแต่ มีบุตรหลานคอยดูแล ($\bar{X} = 2.22$) และผู้สูงอายุที่เข้าวัดทำบุญเป็นประจำ ($\bar{X} = 2.19$) ผู้สูงอายุ ที่มีญาติพี่น้องเป็นผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 1.89$) ตามลำดับ

2.3 ผลการศึกษาหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการในการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการ โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ พบว่า หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการ โดยรวมคณะกรรมการจะพิจารณาผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติ อายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 100.00 รองลงมา เป็นผู้สูงอายุที่ยากจน ไม่มีรายได้แต่พักอาศัยอยู่กับบุตรหลาน ร้อยละ 57.14 และเป็นผู้สูงอายุที่ชุมชนเคารพนับถือ ร้อยละ 51.42 ส่วนคุณสมบัติผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลอยู่ตามลำพัง ร้อยละ 34.28 และผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ มีปัญหา มีปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 22.85 คณะกรรมการจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ไม่มาก ในที่ขณะส่วนตัวของคณะกรรมการคัดเลือกจากจำนวนคุณสมบัติ 14 ข้อ คณะกรรมการคัดเลือกให้ความสำคัญคุณสมบัติเรียงลำดับความสำคัญคุณสมบัติลำดับที่ 1 ถึง 5 พบว่า คุณสมบัติข้อแรกที่คณะกรรมการเห็นว่าสำคัญ คือผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 94.28 คุณสมบัติสำคัญลำดับ 2 มีวิวุฒิมากกว่าคนอื่น ร้อยละ 65.71 คุณสมบัติสำคัญลำดับ 3 พิจารณาจากสภาพความเป็นอยู่ คิดเป็นร้อยละ 45.71 คุณสมบัติลำดับ ที่ 4 คือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ร้อยละ 34.28 และคุณสมบัติสำคัญลำดับที่ 5 คือถูกทอดทิ้งโดยญาติพี่น้อง หรือถูกหลานให้อยู่ตามลำพัง ร้อยละ 22.8 วิธีการในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการ พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการจะจัดประชุมเฉพาะคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ ร้อยละ 74.28

มีเพียงบางหมู่บ้านที่จัดประชุมชาวบ้านเพื่อคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อให้ชุมชนมีส่วนในการเสนอชื่อ ร้อยละ 40.00 นอกจากนั้นบางหมู่บ้านผู้นำชุมชนจะเป็นผู้คัดเลือกรายชื่อผู้สูงอายุเอง ร้อยละ 14.28 และส่วนน้อยที่จะให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมในการประชุมพิจารณาว่าควรจัดให้ใคร ร้อยละ 8.75 และมีการทบทวนรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพทุกปี ร้อยละ 5.71 ขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สูงอายุ พบว่าขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สูงอายุ ก่อนการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพ โดยรวมคณะกรรมการไม่มีการสำรวจข้อมูลความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุก่อน ร้อยละ 80.00 ส่วนวิธีการในการจัดลำดับผู้สูงอายุเพื่อรับเบี้ยยังชีพคณะกรรมการจะใช้วิธีลงคะแนนเสียงภายในที่ประชุม ร้อยละ 71.42 และโดยรวม คณะกรรมการจะมีการประชุมเฉพาะกรณี ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพเสียชีวิตเพื่อหาผู้สูงอายุรับเบี้ยยังชีพแทน ร้อยละ 62.85

3. ผลการศึกษาปัญหาการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ และสัดส่วนของผู้สูงอายุ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน มีจำนวนมากว่า โควตาที่ อบต. กำหนดมาให้ทำให้ยากต่อการคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเพราะทุกคนมีคุณสมบัติเหมือนกัน ดังนั้นผู้สูงอายุที่อยู่ใกล้ชิด กับ คณะกรรมการจึงมีโอกาสได้รับการพิจารณาคัดเลือกมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีความสัมพันธ์ อยู่รอบนอกคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือก

3.2 ปัญหาในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ การคัดเลือกผู้สูงอายุ เพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพยังคงขาดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ และประชาคม ในกระบวนการคัดเลือก และการสร้างเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุยังไม่รอบด้านเพียงพอเพราะเป็นเกณฑ์ที่ยึดเอาความสูงอายุกว่าเป็นเกณฑ์ โดยขาดการพิจารณาถึง บริบทแวดล้อมทางเศรษฐกิจครอบครัว และ ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้มาประกอบ

3.3 ปัญหาในการเข้าถึงบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บางหมู่บ้านพบว่าผู้สูงอายุบางคนที่มีฐานะยากจน อยู่โดยลำพัง และมีบ้านพักอาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน ไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมของส่วนรวม มักจะเข้าไม่ถึงการบริการต่าง ๆ จากรัฐรวมถึงสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากคณะกรรมการคัดเลือก เห็นว่า ไม่เคยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรม

3.4 ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ของประชาชนเริ่มตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการดำเนินงานด้วยคนในชุมชนเอง

บางหมู่บ้านในการคัดเลือกผู้รับสวัสดิการมอบหมายให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ และในการประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกผู้รับสวัสดิการ บางหมู่บ้านไม่เคยมีการจัดประชุมประชาคมเพื่อคัดเลือกผู้สูงอายุในการรับสวัสดิการผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ส่วนใหญ่ถูกคัดเลือกโดยคณะกรรมการเท่านั้น

3.5 ปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พบว่า การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังไม่ทั่วถึงจะทราบเฉพาะคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ประชาชนยังไม่เข้าใจ ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

4. ผลการศึกษา ข้อเสนอแนะ ต่อ การจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

4.1 รัฐควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ เพิ่มเติมในการพิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุ เพื่อรับสวัสดิการ เช่นพิจารณาผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมกับชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน

4.2 ข้อเสนอแนะในกระบวนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เรียงตามลำดับ โดยรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ในการจ่ายเงินให้กับผู้ได้รับเบี้ยยังชีพทุกคน ไม่เพิ่มจำนวน เบี้ยยังชีพแต่เพิ่มจำนวนคนผู้ได้รับสวัสดิการ และในการจ่ายเงินให้กับผู้สูงอายุที่ได้รับควรจ่ายให้โดยตรงกับผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มูลเหตุที่ทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาปัญหา ในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทองได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในตำบลว่า ในการจัดสรร เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ไม่ทั่วถึง ผู้สูงอายุที่ยากจน และเดือดร้อน ไม่ได้รับการคัดเลือกให้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้ศึกษา จึงต้องการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลในการปฏิบัติงานด้านการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดบริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีประเด็นที่สามารถ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แม้จะ

เป็นเงินจำนวนน้อย แต่ก็สามารถช่วยผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจน ไม่มีผู้ดูแล ทำให้สามารถ มีเงินในการใช้จ่ายสำหรับตนเอง และผลที่ตามมาคือ การที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความมั่นคงทางจิตใจ และมีคุณค่าในสังคม การที่ผู้สูงอายุต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพเป็นการเริ่มตระหนักถึงสิทธิของตนเองและเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม แต่ก็มีผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพเนื่องจากอาจจะอยู่ตามลำพังยากจนต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงตนเอง คิดว่าหน้าที่นี้ ควรเป็นของผู้นำชุมชนในการจัดการ และผู้สูงอายุที่มีอายุมาก แต่บุตรหลานญาติพี่น้องดำรงตำแหน่งในชุมชนและผู้สูงอายุที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงกับ คณะกรรมการ จึงได้รับการพิจารณาให้ได้รับสวัสดิการ มากกว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ห่างจากชุมชน หรือผู้สูงอายุที่ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน

ภาพรวมดังกล่าวทำให้เห็นว่า กระบวนการในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังไม่ทั่วถึง และเป็นธรรมเพียงพอการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการไม่สามารถกระจายออกไปยังผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามระเบียบกำหนดไว้ และผู้สูงอายุที่ยากจน มีการดำรงชีวิตที่ลำบาก แต่ กลุ่มที่ยังช่วยตนเองได้ มีบุตรหลานดูแล กลับได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่ง รัฐควรมีกระบวนการในการคัดเลือกใหม่ให้เป็นธรรมและทั่วถึงการจัดบริการสวัสดิการเบี้ย ยังชีพผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นสวัสดิการที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ แม้จะเป็นเงินจำนวนน้อย แต่ก็สามารถช่วยผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจน ไม่มีผู้ดูแลทำให้สามารถมีเงินในการใช้จ่ายสำหรับตนเอง และผล ที่ตามมาคือ การที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความมั่นคงทางจิตใจ และมีคุณค่าในสังคม

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มรกต สิงหะเกษนทร์ (2542 : 43-45) ที่พบว่า บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการกระจายการบริการ และรายได้สู่ประชากรที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ และบริการขั้นพื้นฐานรวมทั้งเป็นหลักประกันให้ผู้สูงอายุที่ชราภาพช่วยตนเองไม่ได้ และจากการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน ในการคัดเลือกคุณสมบัติผู้สูงอายุ พบว่า จากการศึกษาหลักเกณฑ์ของการเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี เป็นตัวตั้งและไม่ได้พิจารณาร่วมกับปัญหาส่วนตัวอื่นๆ เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้านรายได้ ประกอบด้วยจึงทำให้คนที่อายุมากกว่าแต่บางครั้งอยู่ในฐานะดีกว่า ได้รับการคัดเลือกให้รับสวัสดิการก่อน ขณะที่ผู้สูงอายุบางคนอายุน้อยกว่า แต่มีฐานะยากจน ขาดคนดูแลมีชีวิตลำบากจะ

ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นลำดับถัดไปซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิญญา เวชยชัย (2542 : บทคัดย่อ) ที่เสนอว่าควรทบทวนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุ คำนึงถึงบริบทแวดล้อมทางสังคมที่เป็นจริงของผู้สูงอายุ มีมาตรการควบคุมไม่ให้กลุ่มครอบครัวญาติของคณะกรรมการที่ไม่มีความเหมาะสมได้รับเบี้ยยังชีพอย่างไม่เป็นธรรมประกอบกับจำนวนผู้สูงอายุที่ยากไร้มีมากการพิจารณาของคณะกรรมการจึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน และจากการศึกษา ของนลินี โล่ห์หิรัญชัยฤทธิ์ (2549 : 73) เรื่องการประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการคัดเลือกไม่ได้พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุตามเกณฑ์ที่กำหนด เพราะกระบวนการคัดเลือกยังคงใช้ฐานความคิดของระบบอุปถัมภ์ ดังนั้นผู้ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวนหนึ่งจึงเป็นผู้มีความสัมพันธ์เชิงญาติมิตรหรือพวกพ้องของผู้นำท้องถิ่นที่เป็นคณะกรรมการ อีกทั้งกระบวนการคัดเลือกขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และตัวแทนผู้สูงอายุ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และผลการศึกษา พบว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการคัดเลือก ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญผู้สูงอายุที่ อายุมาก ยากจน แต่มีบุตรหลานคอยดูแลมากกว่า หลักเกณฑ์ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อยู่เพียงลำพัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ อภิญญา เวชยชัย (2542 : 56) ที่เสนอว่า ควรทบทวนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุคำนึงถึงบริบทแวดล้อมทางสังคมที่เป็นจริงของผู้สูงอายุ ประกอบกับผู้สูงอายุที่ยากไร้ในชนบทมีมาก การพิจารณาของคณะกรรมการ จึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบด้านมากขึ้น

2. ปัญหา ในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ผู้สูงอายุไม่ได้รับการบริการอย่างทั่วถึงเบี้ยยังชีพส่วนมากผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดเลือกจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติบ้างคือ ยากจน แต่มีบุตรหลานคอยดูแลและเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการยังไม่ชัดเจนทำให้ยากต่อการคัดเลือกผู้สูงอายุให้ตรงตามระเบียบที่กำหนดซึ่งในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการแสดงทัศนะของคณะกรรมการคัดเลือกท่านหนึ่งที่ กล่าวว่า “ ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ควรได้รับเบี้ยยังชีพคนชราเองเนื่องจาก แต่ละพื้นที่มีสภาพเศรษฐกิจสภาพความเป็นอยู่ และผู้คนที่แตกต่างกัน” (สุเวช โลหะชาติ. 2552 : สัมภาษณ์) เช่นเดียวกับการศึกษา ของ วรเวศม์ สุวรรณระดา (2550 : 200) ที่ได้ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้เสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ ของผู้มีสิทธิสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ โดยมี การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับให้ชัดเจนเนื่องจากระเบียบในปัจจุบันก่อให้เกิด ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับคุณสมบัติ เช่น การมีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไปถือว่าเป็นคุณสมบัติหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือ ไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ ก็มีสิทธิรับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ อีกทั้งควรมีการกำหนด คุณสมบัติให้เป็นรูปธรรมเพื่อความสะดวกชัดเจนเมื่อนำระเบียบไปปฏิบัติ

3. ข้อเสนอแนะในการจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากการศึกษา พบว่า จำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับจำนวนน้อยเกินไป ควรเพิ่มจำนวนเงินขึ้นอีก เมื่อผู้สูงอายุที่ได้รับ เบี้ยยังชีพอยู่แล้ว แต่ไปพักอาศัยอยู่กับบุตรหลานในท้องถิ่นอื่นควรพิจารณาให้เบี้ยยังชีพต่อ โดยโอนเข้าบัญชีธนาคารให้ และ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติม ในการคัดเลือก เช่น คัดเลือกจากผู้สูงอายุที่เข้าร่วม กิจกรรมของหมู่บ้านมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่นเดียวกับ การศึกษา ของ วรเวศม์ สุวรรณระดา (2550 : บทคัดย่อ) นอกจากนี้ภายใต้บริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอาจกำหนดให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดเกณฑ์ที่ไม่ขัดกับเกณฑ์กลางเพิ่มขึ้น ได้เพื่อสะท้อนลักษณะ บางประการที่มีความแตกต่างระหว่างพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีปัญหาในการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการไม่ทั่วถึง ผู้สูงอายุ ที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ ระเบียบกำหนดไว้ จะไม่ค่อยได้รับการพิจารณาคัดเลือก ให้ได้รับสวัสดิการ หน่วยงานของรัฐจะต้องปรับวิธีการในการจัดสวัสดิการใหม่

1.2 ประชาชน เชื้อและศรัทธา ใน ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นรัฐจะต้อง ปลูกจิตสำนึกของผู้นำ และ ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมอยู่ ตลอดเวลา ทุกขั้นตอน เพื่อนำมาปรับปรุงงานอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในเชิงปรับปรุงการจัดสวัสดิการ

เมื่อมีการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพเสร็จแล้ว ควรมีการตรวจสอบโดยการจัดเวทีประชาคม ของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชน ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และ เพื่อตรวจสอบว่าการคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับสวัสดิการ มีความเป็นธรรมหรือไม่

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษา ในเรื่อง ปัจจัยด้านอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง เทศบาล กับ องค์การบริหารส่วนตำบล มี การจัดบริการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่างกันอย่างไร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY